

1914 SZEP - 9.

3 ruble

Lupa
Lupa

114 9. 17/11/14

GOSINZEANA

PROPRIETAR: Dr. SEBASTIAN BORNEMISA

REDACTOR: Dr. NICOLAE DAMIAN

Anul IV. — Nr. 35.

Abonamentul: Pe an 12 cor. Pe 1/2 an 6 cor.
România 30 lei. — America 3 dolari. — Germania 15 M.

Orăștie, 6 Septemv. n. 1914.

În toiul cel mai mare al luptei! — Icoana unei lupte date de trupele din centrul armatei noastre din Galiția, în împrejurimile Lembergului, contra năvalei dușmane mult mai numeroase!

Minele submarine.

În lupta năpraznică ce s'a încins pe mare în războiul de acum, între uriașele flote ale țărilor învrăjbite, de sigur minele submarine vor fi și ele printre armele cele mai temute.

Războaiele mai nouă purtate pe apă, dovedesc că nici pușca, nici tunul și nici o altă armă nu e în stare să facă isprava pe care o face o mină de acestea, care prin o singură explozie, zvârlind în aer corabia, omoară sute de oameni și cauzează pagubele cele mai simțitoare inimicului, doar numai zidirea unui vas de războiu, costă zeci și zeci de milioane.

În istoria luptelor pe mare, aflăm, că la 1777 Bushnel a slobozit mine submarine pe râul Delaware, spre corăbiile englezești. Englezii așa s'au apărât pe atunci de ele, că de pe corăbiile pușcau spre toate obiectele ce se apropiau plutind către corăbii, și așa de se întâmplă să fie între ele vre-o mină, aceea, în urma pușcăturilor, nimerită fiind de vreun glonte, explodează, nainte de a se întâlni cu vasul de războiu. Le eră ușor atunci Englezilor, căci minele de pe vremile acelea erau mine *plutitoare*, adică de acelea cari nu se scufundă în apă, ci rămân la suprafață și pot fi văzute!

Tehnica modernă a adus însă înnoiri și în privința aceasta. Azi minele se așează *sub apă*, așa că nu se mai văd și astfel nici apăra nu te poți de ele!

Minele submarine din războaiele de azi, toate sunt legate cu fir de drot de fundul mării. Plutesc și acestea, dar nu la suprafață, ci *sub apă*, la adâncime potrivită, unde valurile le poartă încă și încolo, după cât le lasă firul de drot de care sunt prigonite.

Sunt de două feluri. Unele cari explodează cu *electricitate*. La acestea conduce un fir electric de pe fărâmurul mării și când corabia dă peste mină, cineva dela țârm, care pândeste anume, apasă pe un bumb și în momentul acela mina explodează, iar corabia zboară în aer!

Serviciul de telefon și telegraf în câmp. Comanda singuraticelor armate, neputându-le avea pe toate aci sub ochi, — căci frontul trupelor se dă uneori pe zeci și sute de kilometri, — ca să poată conduce lupta, stă în legătură cu singuraticile unități prin telegraf și telefon de câmp, — făcut în grabă de trupele tehnice. — Aci vedem o stațiune de acestea de telefon și telegraf în câmp. Comandanții privesc prin ochiane departe ducătoare, câmpul de luptă, și primesc știrile de colo și de colo, putând pe baza lor să dea îndrumări, ca ici să meargă întăriri, dincoala să se așie, că vine cutare oaste inimică, etc. E acest telefon și telegraf de câmp, de cea mai mare însemnătate în războiu.

Celalalt soi de mine, sunt cele simple, cari plutesc sub apă, atârând de drotul țintuit pe fundul mării. Acestea explodează cât ce se atinge corabia de ele. Anume, corabia izbîndu-se de mină, care e rotundă, îi lovește cuițele ce stau pe ea ca țepele ariciului, cuițele intră în mină și fac să se aprindă praful exploziv din ele, care sparge apoi cu o detunătură grozavă mina ce e în stare să azvârle în aer și cele mai mari vase de războiu. Că ce putere enormă au minele submarine, ne-a dovedit-o îndestul războiul ruso-japonez și vom vedea-o cu siguranță și în războiul de acum.

Dar sunt în mare adâncimi de acelea, unde nu e cu putință să fixezi firul de care să se lege mina. Acolo se folosesc apoi și azi minele plutitoare, cari umblă pe mare purtate de valuri, fără să le rețină ceva. Deoarece minele plutitoare sunt, chiar din cauza că umblă pe unde le place în largul mării, foarte primejdioase și pentru corăbiile celui ce le așează, se întrebuițează mai rar, folosindu-se numai de acelea, cari după o oră sau două de plutire pe apă, în ca-

zul că nu se izbesc în timpul acesta de vre-o corăbie, explodează de sine și se nimicesc ele singure.

În războiul ruso-japonez au perit de mine submarine 25 de corăbii mari de războiu și o grămadă de cele mici. E drept că vasele de războiu umblă cu foarte multă grije și

Ludvic Freiherr v. Holzhausen, colonel, comandantul corpului de armată „Deutschmeister“ din Viena, căzut pe câmpul de luptă. A fost împușcat pe neașteptate, din ascunzătoare, nu în luptă.

Gara dela Noua-Suliță (Nowoselnitza) comuna rusască de hotar, la care se împreună hotarele alor trei țări: a Rusiei, a României și a Austriei. — În jurul acestei comune s'au dat multe lupte între armatele austroungare și cele rusești. De multe ori ale noastre au trecut din Noua Suliță încolo, apoi iar Rușii încoace, ca valurile unor ape ce se întâlnesc furioase.

cearcă în tot chipul să încunjure locurile primejdioase, totuș, numărul corăbiilor ce se războesc acum, fiind neasămănat mai mare ca în războiul japonez, ne putem aștepta în războiul de față la colosale jertfe pe mare.

Începutul jertfelor l-a făcut deja vasul de războiu „*Amphion*”, până nici nu se începuse bine bătaia pe apă. Lovindu-se de o mină ascunsă, a fost zdruncinat total și s'a scufundat, fără să se fi putut salvă ceva de pe el.

Ce potop în corăbii va fi încurând pe urma minelor, ne putem închipui când ne gândim, că lupta se poartă aproape peste tot întinsul apelor și că singură Anglia are peste două mii de corăbii.

□ □ □

Moartea Papei Piu.

— O scenă la poarta împărăției de veci. —

Potrivelă dureroasă și interesantă: când cele mai mari și mai puternice popoare creștine ale Europei s'au înleștat în războiu de moarte, se stinge la Roma, căpetenia văzută a celei mai mari părți din creștinătate... Blândul patriarh al Romei, îngrozit par'că de vuetul atâtor oști potrivnice, părăsește acest pă-

mânt îndușmănit, și-și caută adăpost în altă lume, mai senină.

La poarta împărăției de veci a dastă Petru, vârhovnicul Apostolilor, și caută cu ochi atenți înspre zarile fumurii ale lumii de jos. Se aud de acolo zgomote neobicinuite, bubuituri năpraznice, ca loviturile de trăznet, dudit de copite și uruit de roți. Și prin seninul nopților se zbat șerpi de flacări, încrucișându-se. Locuitorii pacinici ai ceriului, devin atenți. Și, cei mai nerăbdători, dau năvală spre porți, asediind cu întrebări pe albitul portar.

— Sfinte Petre, ce se petrece jos? De ce se zgudue temeliele pământului?

Dar nici apostolul nu poate să dea lămuriri. În depărtarea sa, lumea oamenilor se învâle tot mai mult în nori groși. Și vuetele cresc tot mai înfricoșat.

În zorii unei zile, deodată cu aurora, când moșneagul portar ațipise, după atâta neliniște și zbucium, în porțile ceriului răsună trei bătaii line, obosite.

— Deschide, Sfinte Petre! Deschide!

Portarul tresare și la auzul glasului străin în ușa de aramă se învârte cheia uriașă.

— Cine-i?

— Eu, Sfinte Părinte, umilul tău urmaș, Piu, din scaunul Romei.

Marele apostol rămâne o clipă uluit. Apoi întinde o facă aprinsă spre noul sosit. Arama porților se inflăcărează și reflectează pe fața sositului o lumină stranie.

— Piu, tu ești?

— Eu, Părinte Petre, eu.

În mintea Apostolului se aprinde o amintire veche și pe buze îi răsare o întrebare blândă, duioasă:

— Et nunc, *Quo vadis*, amice?

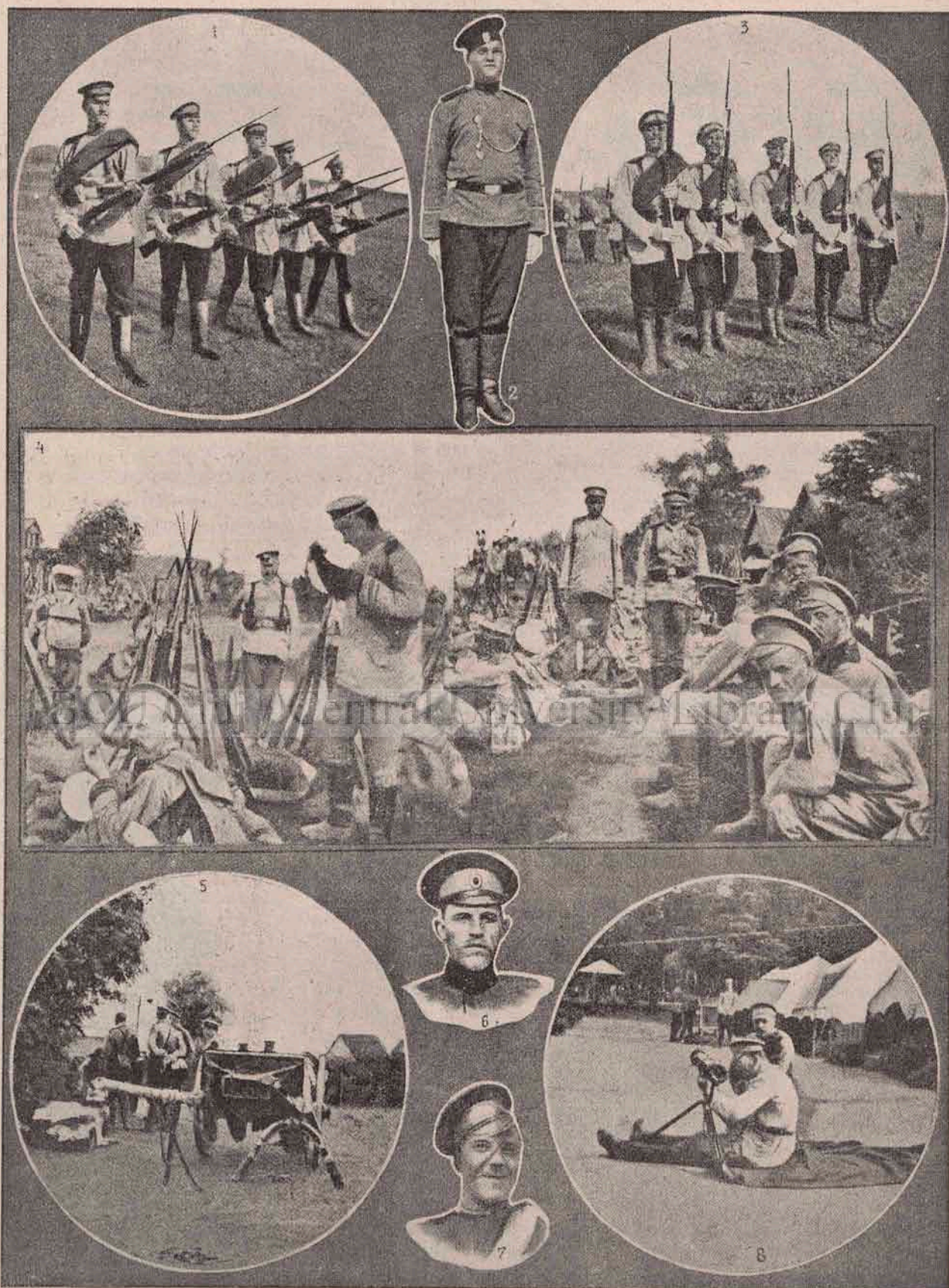
Urmează o clipă de tăcere grea, adâncă. Se aude par'că de peste porți adierea aripilor îngerești.

Apoi cu ochii plecați, cu mijlocul frânt, obositul călător grăește:

— Sfinte Petre, am venit aici în împărăția păcii. N'am mai putut stă acolo, jos. S'au sculat împărați peste împărați, crai peste crai. Pământul e greu de oști și văzduhul de zborul gloanțelor ucigătoare. În vuetul războaielor, glasul meu slab a amu-

Feldmarșalul englez Sir John French, comandantul armatelor unite franco-engleze din Nordul Franciei, — cari fac împotrivirea la năvala germană ce vine pe aci, din Belgia, înaintând asupra Parisului.

Vederi din armata rusească: Chipul de sus de sub 1. ne arată *infanteria* rusească, înarmată cu pușcă cu repetiție, dar cu baionete mai lungi ca ale puștilor noastre. — 2. Soldat rusesc în starea „drept!“ („haptac“). — 3. Infanteriștii făcând salutarea cu arma. — 4. Vedere din tabăra rusească, în vreme de odichnă. — 5. Trăsură de cărat hrane. — 6 și 7. Tipuri de soldați ruși. — 8. Ofițer spionând depărtările cu ochianul.

Cei dintii răniți, aduși la Budapesta de pe câmpul de luptă și luați în grija lor de ajutoarele „Cruții Roșii“, care i-a legat și îngrijit.

țit. Sufletul mi s'a strâns de groază și am plecat. Trimiteti pe altcineva mai tare. Eu am fost omul blândetii, și cu cea dintâi bubuitură de tun mi-am încheiat rostul. Vreau să mă odihnesc. Sunt obosit. Să nu mai aud zgomotele crâncene de jos. Primește-mă, sfinte Petre!

Glasul drumarului s'a stins. Fața crispată de durere i-a căzut pe pept.

Sfântul Petru s'a cutremurat o clipă, a căutat cu milă părintească la sfârșala călătorului din fața sa. Apoi zise:

— Bine, Piu. Rămâi. Odihnește-ți inima. Domnul nu-și va părăsi noroadele sale. După furtună totdeauna apare soarele aducător de pace întăritoare, dulce. Lumea nu se va prăpădi nici pînă asta. Adevărul Domnului va birui. Și popoarele se vor îmbrățișa iarăș, ca copiii unui singur tată. Lumina nu piere, ci mai vârtos luminează întru întunec. Pasă, Piu, odihnește-ți oasele sleite de groază, turma Domnului nu va rămâne pustie...

Poarta se închide lin în razele soarelui care răsare, iar cărunțul Apostol pleacă să facă știre Domnului...

Cam așa se va fi desfășurat o scenă, colo sus, în zarea depărtată a văzduhului, o mică fărâșă din tragedia înfricoșată, la care participă astăzi bătrâna Europă. Sandu.

*

Noul Pontifice a fost deja ales în persoana cardinalului Della Chiessa Iacob, Metropolitul de Bologna, care ocupă tronul papal sub numele de Benadict XV.

CRÂNDURI MĂRUNTE

Redacțional. Proprietarul acestei reviste, dl *Dr. Sebastian Bornemisa*, intrat în începutul mobilizării sub arme, fusese concediat dela Regimentul 87 din Cilli (Austria) și, întors acasă, a mai putut îngriji de revistă până la numărul trecut. Plecat acum de nou și dus de sigur și dsa la războiu, — pe timpul cât va lipsi dintre noi, îngrijirea acestei reviste a avut bunătațe a o primi asupra dsale dl *Dr. Nicolae Damian*. Dorim ca, nu peste mult, dl *Dr. Bornemisa* să se întoarcă sănătos între noi, spre a-și putea urma frumoasa muncă literară ce a întreprins prin această revistă.

*

Îngrijirea răniților în războiu.

Oamenii își dau toată silința să aline, cât numai se poate, ororile războiului. Această chemare o au mai ales trupele sanitare, cari se țin totdeauna în urma trupelor combatante, cu scop să culeagă pe cei răniți și să-i împărtășască de primele ajutoare.

Armele moderne de astăzi au scopul nu atâta să omoare pe dușman, ci mai ales să-l facă imposibil de luptă, scoțându-l din linia de bă-

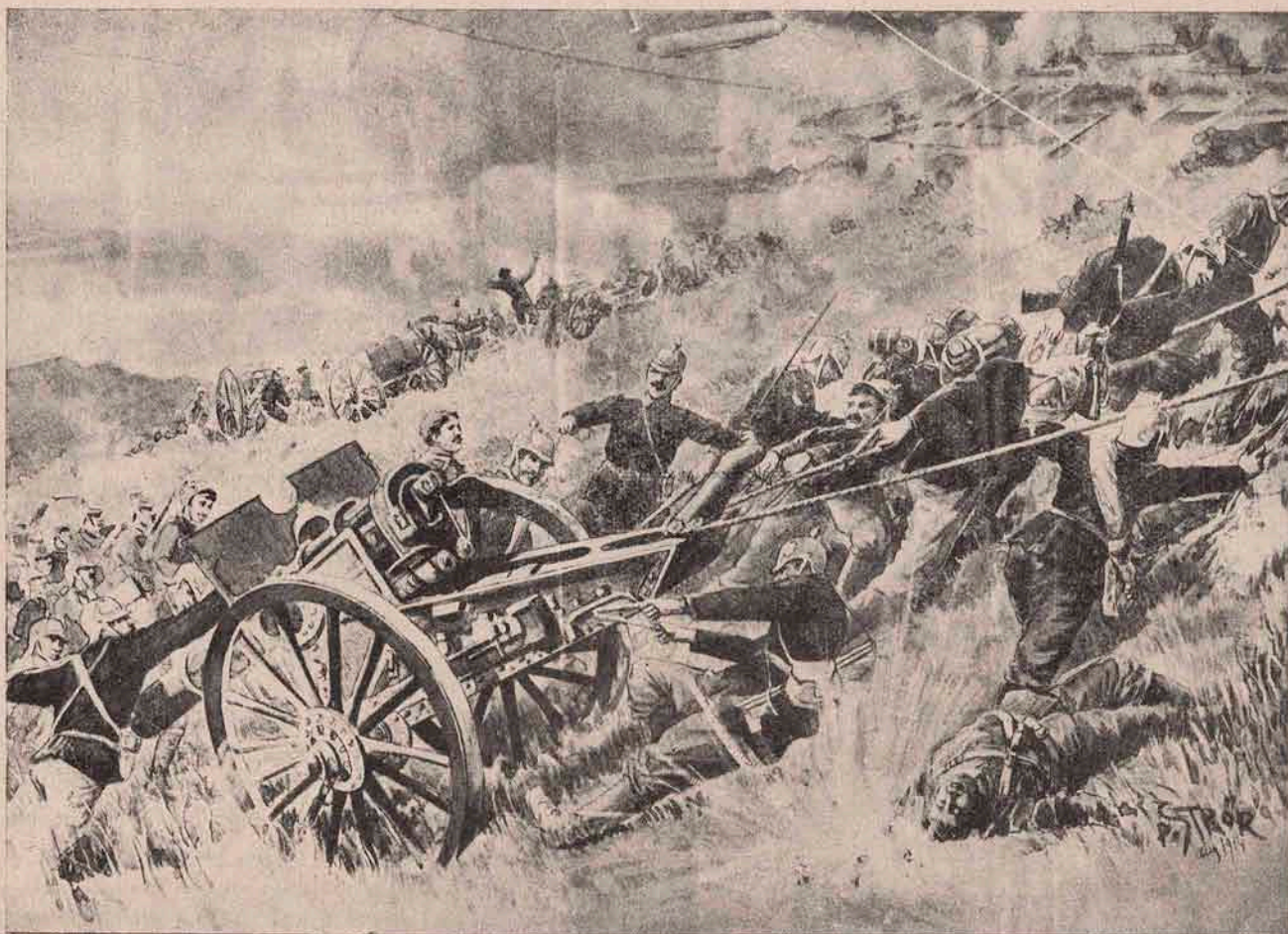
taie și lăsând cale liberă oștilor biruitoare. De aceea în războaiele din timpurile mai nouă prevalează rănirile. Glonte de oțel al puștilor „Manlicher“, afară de cazul că atinge părți nobile din trupul ostașului, nu e atât de primejdios ca plumbul puștilor vechi. Rana făcută de oțel e foarte mică și se vindecă repede. Trece ca o sulită de foc și abia lasă urmă. O legătură bună și repede, poate chiar să țină pe soldat în front se lupte mai departe.

De toate împrejurările amintite se ține seamă în chirurgia din campanie. Fiecare trupă, ori detașament singuratic are după sine, la câteva sute de pași dela front, *ambulanța de ajutor*, adăpostită în umbra unui copac, sau a unei coline. Locul ei e marcat cu steagul crucei-roșii. Acolo se găsește medicul regimentului cu trupa sanitară. Din acest loc pleacă soldații sanitari să culeagă de pe linia focului pe cei grav răniți. Cei răniți ușor vin înșiși la locul de ajutor, după ce s'au pansat cum au putut cu ceea-ce aveau la dânsii.

Cel dintâi lucru ce se face în dosul liniei de foc e *clasificarea răniților*. Cei răniți ușor sunt bardajați de medic și dacă rana a fost mai neînsemnată se reîntore la luptă. În caz contrar, sunt îndrumați pe câteva zile la stațiunea celor ușor răniți, care constă din trăsuri de ambulanță în dosul trupelor. Aceste trăsuri înaintază cu trupele. După vinde-

Câni în slujba sanitarilor. Pentru a căuta pe câmpul de foc printre morți pe cei răniți, — au fost dresați și câni, cari aleargă printre cei căzuți și conduc pe sanitari la cei cari nu-s morți, ci pot fi încă aduși la sine, că mai dau semne de viață.

Lupta Germanilor la hotarele Franceze. Artileria germană grăbește, trăgând după sine cu toate puterile tunurile grele pe deal în sus, pentru a ajunge la o poziție de unde poate coopera cu succes la lupta grea dată în jur de Metz.

care se înfățișează numai decât la companie.

Pe cei grav răniți îi transportă numai decât în trăsurile anume, la *locul de bandajare*, unde lucrează trei secțiuni: secția de *primire*, cea de *chirurgie* și a treia de *plasare*. La secția de primire e vizita amănunțită a răniților. Constată medicii starea bolnavului, dacă i se mai poate da vre-un ajutor sau ba? În cazuri desperate, rănitul e așezat undeva pe paie, la adăpost, și i se dă să bea apă câtă cere, căci setea chinuie grozav pe bieții răniți. Cel puțin să moară cu ultima dorință îndeplinită...

Răniții cărora li-se poate ajuta, sunt duși la secția de chirurgie. Aici se fac bandajările și se operează. Firește, conștientând numărul mare al răniților, se lucrează foarte repede, dar conștient și uman. Operația constă mai ales în amputări, în extrageri de schije, unde e neapărată trebuință.

De aici bolnavul e dus la *biroul de plasare*, unde e împărțit sau la spitalul de companie cel mai apro-

piat, sau la vre-un spital din localitățile din jur. Din acestea, după trebuință și împrejurări, e transportat în lăuntrul țării, unde va avea să zacă până la vindecare. Transportul se face, în cazul din urmă, mai ales cu trenuri de ambulanță anume echipate, cu locuri pentru răniți cari zac și pentru alții cari pot să șadă.

Intre trenurile acestea sunt unele aranjate complet ca nește spitale, cu paturi, dormitoare, apotecă și alte înlesniri potrivite, încât răniții sunt provăzuți cu tot confortul modern și științific.

La tot cazul, cu însuflețirea cu care sunt petrecuți soldații spre războiu, cu aceeași duioșie și dragoste sunt îngrijiți în cazul că glonte de dușman îi rănește. Războiul, cu toată grozăvia lui, nu poate ucide în inimile oamenilor mila și simțul de caritate.

*

Chartele câmpurilor de luptă vor fi aduse în numărul viitor al „Cosinzenei”, pentru a ușura cetito-

rilor priceperea luptelor uriașe ce se dau la hotare. Vom aduce trei harte: una generală a Europei, cu statele ei războite; alta specială a câmpului de luptă dintre Germania și Austro-ungaria cu Rusia, și a treia hotarelor franco-germane pe care se dă lupta între cele două națiuni mari vrășmașe.

Rugăm stăruiți să aboneze mai mulți „Cosinzeana”, ca să aibă atât acele harte cât și bogatele chipuri ce aducem dela războiu.

*

Dela 1 Sept. pân' la Anul-Nou se poate abona „Cosinzeana” pentru numai 3 cor. 60 fil!

— **Numeri singuratici din „Cosinzeana” se găsesc spre vânzare în toate locurile unde se află de vânzare „Libertatea”!**

Plin de griji...

*Stai pe-o clipă 'n cale plin de griji, străine,
Și privește arcul bolții de cleștar...
— Ca de-o groază parcă văile sunt pline
Și din culme 'n culme trece-un țipet rar!*

*Nu-i înfricoșatul norilor încaer,
Nu-i, o, nu-i pustiul vânturilor reci,
Nici întârziatul negurilor caer
Ce-ofilește vârful ierbii pe poteci...*

*Nu-s căderi de ape despicate 'n spume
Nici ecou de viitor rătăcit pe drum
...E un plânset jalnic, plâns de-o 'ntreagă lume,
Cântecul amarnic ce s'aude-acum!*

*Căci din patru vânturi goarne de alarme
Cu porunci trimise de 'mpărați și regi,
Au nălțat drapele și-au chemat la arme
Cârduri înegrite de popoare 'ntregi!...*

*Frați din țări diverse, printr'o crudă soarte,
Se privesc în dunga ochilor sticloși,
Brațul lor e fulger purtător de moarte,
Cum erau pe vremuri asprii lor strămoși...*

*Plânge frunza 'n urma celor cari pleacă
Cine știe dacă s'or mai re'nturnă!?
Căci s'au dus să-și schimbe soarta lor amară...
— Doamne, doamne, măcar dac'ar fi așa!*

*...Toamnă 'ndurerată cade pe câmpie,
Ochii-s plini de lacrimi, vetrele-s pustii,
Parcă oare-unde cineva-acum scie,
Cu condeiu de sânge, negre tragedii!*

T. MURĂȘANU

DESPĂRȚIRE

AL. CIURA

Compania a șaptea e gata de drum.

Lumea se înghesuie în fața cazarmii, privind la flăcăii, ce se înșirue în rânduri duble, în mare ținută de războiu.

Ei poartă frunză verde la chipiu, și flori la nasturii bluzei.

Comandantul companiei ordonă:

— Flăcăi, suntem creștini! Plecăm la bătaie. Viața noastră e în mâna lui Dumnezeu. Să ne facem o sfântă cruce!

Rândurile flăcăilor tresar, ca de zguduirea unei înfiorări. Ei își ridică, palizi, chipiele, își fac cruce, înghânând: „Dumnezeu să ajute!”

Rândurile se alinează; muzica începe un marș; compania pleacă.

La poartă li se alătură femeii și copiii, — mai ales femeii, — pășind prin praful uliței, în tactul muzicii militare. Trupele se concentrează în piață; gornistul sună „Rugăciunea”; soldații stau smirnă, cu arma la picior.

Apoi se înșiruie de nou — și pleacă spre gară. Oțelele sclipesc în soare; valuri de praf auriu plutesc de-asupra lor, învăluindu-i ca o rețea diafană.

În urma companiei, — în urma trupei, „Crucea roșie” — ordonanțele ofițerilor, pășesc, încurcându-se, cu pașii lor neobicinuiți cu marșul reglementar.

Unul din ei e palid, cu ochii roșii de plâns. El trece buimac, cu ochii țântă la stăpănu-so. Își amintește convorbirea, ce a avut-o cu el, în momentul plecării.

— Ascultă, măi băiete! Vezi aci în geamantan am paralele. În colțul de desubt e o scrisoare pecetluită. Dacă oi cădea, să le dai neveste-mi. Celelalte să fie ale tale, dacă oi muri: ghetele, hainele, revolverul... toate!

Ofițerul îl privește încruntat, pe sub gene; ordonanța stă palidă, clipind tot mai des din ochi.

— Ai înțeles?

Ordonanța nu se mai poate stăpâni. El izbucnește de-odată într'un plâns cu sughițuri:

— Să nu vorbească domnu așa, că dacă moare domnu leitnant, să fiu al dracului, de nu mă împușc și eu...

Ofițerul surâde:

— Ia, lasă bocetele, frate! Și tu ești cătană, să te tânguești ca babele? Înainte — marș!...

Și ordonanța, amintindu-și scena aceasta, simțeste că ochii i se fac tot mai tulburi, și abia îl mai zărește pe stăpănu-so, trecând țanțoș în dreapta companiei, răspunzând la salutul de adio al cunoscuților, cu sabia.

La gară, feciorii se postează dealungul liniei ferate, spărgând rândurile.

Ei se împrăștie la o bere, în fața cârciumei de lângă gară. Femeile și copiii se ațin pe urma lor. Se așează la mese și închină: „Doamne ajută... Să ne vedem sănătoși!”

Trei feciori chipeși se postează chiar de margine. Ei poartă câte un steguleț tricolor în țeva puștii și peste umeri încă au eșarpă tricoloră. Doinesc în gura mare și ciocnesc păharele:

— Să trăiască patria și împăratu! Să trăiască Români!

De pretutindeni răspund aclamări, în românește, ungurește și săsește.

Și iată, că patria nu e primejduită și jandarmii nu pun mâna pe armă; flăcăii își petrec veseli, cu tricolorul în țeva puștii, gata să plece la bătaie...

*

S'aud chemări de pretutindeni. Rândurile împrăștiate se încheagă cu greu. Grupuri-grupuri de soldați stau, pe de margini, îmbrățișându-și nevestele, ce plâng.

Unul ține în brațe un copilaș de 3—4 ani, care privește vesel la tinichelele scilpitoare de pe pieptul tatălui; o fetiță mai mărișoară îl ține de mână, ștergându-i, din când în când sudoarea, cu batista... Nevasta plânge, îl îmbrățișează... se sărută prelung, schimbând vorbe întretăiate de suspine.

— Să spui, la cei cinci copii ai mei de acasă — începe unul — să spui copiilor mei...

Dar vorba i se oprește în gât, el completează fraza cu un gest:

— Voe bună!...

Părechile se duc îmbrățișate, într'o încleștare înfrigurată, până la vagoane.

Un jandarm, dă să-i despartă, spunându-le, că nu e permis să meargă prea aproape de vagoane.

Soldații îl dau la o parte, fără să-l ia în seamă, — continuându-și în tihnă șopotul intim cu nevestele. Alții, mai timizi, prind curaj și ei: „Hai mai aproape, Veto! Hai și tu...”

Dame din elită și din clasa mijlocie se strecoară prin îmbulzeală, împărțind soldaților pachetele cu prăjituri, cozonaci, carne, până și țigarete.

Observ, cum soldații desfac pachetele, iau pentru ei țigările, iar celelalte le dau nevestii și copiilor. „Luați-le voi, că noi avem ce mânca aici...”

*

Se începe urcarea în vagoanele împodobite cu flori.

Trupele se orânduiesc frumos, câte 36—40 într'un vagon, înghesuindu-se prietini și cei dintr'un sat, cât mai aproape unul de altul...

S'aud chiuituri, răcnete, plâns de femei.

Rar am văzut flăcăi lacrimând. Ei treceau, cu fețele arse de soare, cu buzele contractate, cu o dungă întunecată la îmbinarea sprâncenelor. Ici-colo, câte unul de-și mai trecea mâna peste față, ca pentru a-și șterge sudoarea...

Și iarăș li se împărtășesc țigarete și beutură și mâni gingașe aruncă asupra lor o ploaie de flori.

Ei ridică florile și le asvârl apoi asupra nevestelor și a copiilor, cari sunt acum departe, dincolo de cordonul gendarmilor.

Pe peron nu mai sunt decât ofițerii, cari mai au răgaz vre-o 10—15 minute, să-și ia adio dela iubiții lor. Comandantul companiei, cu un buchet de flori în mână, își îmbrățișează nevasta, spunându-i la ureche cuvinte de mângâiere. Ea plânge cu sughituri, zguduindu-se în tot trupul. Cei de pe peron se calmează cât pot, dar cu toții simțesc, cum inima le palpită mai repede, și tâmplele le zvâcnesc cu un zgomot surd...

Gornistul sună alarma.

Țipetul goanei spintecă văzduhul, ca o săgeată de argint.

Ne strângem mâinile; simțim cum degetele tremură înfiorate de atingere, ochii ni se tulbură...

Încă o îmbrățișare.

Locomotiva scoate un țipet mâniaș și trenul se

mișcă încet și majestos, plin de flori și de verdeață, plin de atâtea vieți scumpe nouă, ce pleacă de acum în ploaia vrășmașă a gloanțelor și obuzelor, să-și verse — ca și străbunii lor — sângele pentru țară...

*

Au trecut acum și vagoanele din urmă.

La cel din urmă geam, comandantul companiei ne face semn de adio, cu buchetul în mână.

Îmi șterg ochii, să-l văd mai bine până ce dispare la cotitură.

„Și acum, că trenul a trecut de mult, îl văd, cum stă la geam, cu ochii lui mari și gânditori, cu o cută întunecată, la îmbinarea sprâncenelor...”

— Să veniți cu bine, dragă Bazil!

Veni un glas...

Veni un glas de-alint
Din luna plină-adus
Pe-un fir curat de-argint,
Pe-un fir curat de sus.
Din crângul fermecat,
Veniră șoapte iar
Și iarăș m'au chemat,
Încet, cu pasul rar,
Să-mi port pe cărării
Nestinsul vieții dor,
Și noaptea gândului,
Și gândul nopților.

Coboară ușurei
Din lună mii de stropi
Și cad punând scântei
Pe frunzele de plopi;
Un vânt de paradis,
Trezit din vre-un afund,
Șoptește ca prin vis
Și frunzele-i răspund;
Și toate dinadins
Șoptesc, de par'c'ar ști
Că dorul meu cuprins
De ele-ar amuți.

Dar sufletu-mi de fel
Nu pare 'n luminat,
Ci par'c'ascunde 'n el
O umbră de păcat;
Așa l-apasă greu
— Ca plumb pe el turnat —
Un gând cernit mereu,
Mereu întunecat.

ADA UMBRĂ

ISTORII DIN RĂZBOIU

MOARA PĂRĂSITĂ

M. SADOVEANU

Mă trezii ca dintr'un vis; asfințitul parcă-mi strecurase o taină mare în suflet. Ridicai sabia, care căzuse de-alungul piciorului, întorsei capul spre oamenii mei, cari așteptau tăcuți și foarte liniștiți, și șoptii:

„Înainte!”

Caii se urniră și pornirăm la pas.

Malurile pârăului prin preajma căruia ne strecuram erau pline de verdeață bogată; ici-colo sălcii cu frunzele pâlite atârnavu nemșcate de-asupra ciuruirilor de unde. La o cotitură, o rață sălbatecă bătutu apa cu aripile, măcăi aspru, se repezi în sus și se îndreptă ca o săgeată spre asfințit. Liniștea adâncă se întinse iar, înfumurarea înserării se făcea din ce în ce mai deasă.

Eu nu mă simțeam tocmai bine. La zborul raței îmi tresărise inima, — ce va fi când se vor arăta capetele dușmanilor printre sălcii? Frică în adevăratul înțeles al cuvântului nu-mi eră, dar simțeam o greutate în piept, o presimțire tristă parcă. Îmi închipuiam cu toate acestea că, după întâia clipă, zvâcnirile vor încetă, înflăcărarea mă va cuprinde și mă voi simți în stare să înfrunt lumea. Dar acestea erau *idei*: niciodată nu făcusem proba.

Gândind așa, mă întorsei în șea și privii spre cei zece oameni cari mă urmau. Erau liniștiți, se cumpăneau înainte și înapoi, după pașii regulați ai cailor. Farmecul înserării le cucerise și lor sufletele, ochii cercetau cu lene și cu nepăsare împrejurimile; frunțașul Pintilie chiar zâmbea în sine răsucindu-și mustața; numai sergentului Savin îi scânteiau, sub sprâncenele groase ca două mustăți, picăturile de păcură, și parcă sfreddeleau malul pârăului înainte; iar urechea lui ar fi auzit și lunecarea unui șarpe prin erbării.

Îl întrebai încet:

„Ce zici tu, Savin?, nu mai vin cercetașii...”

El răspunse cu liniște:

„Poate-au dat de ceva, trăiți, domnule sublocotenent!”

Ceilalți se înălțară în șele și se așezară mai bine; unii oftară, ca turburați din gânduri.

Savin zise iar:

„În josul pârăului este o moară părăsită, din podul căreia se vede satul. Poate s'au oprit acolo. — Deodată ridică capul și duse mâna la ureche. — Pst! s'aude ceva!

— Stai, șoptii eu, tresărind. Ce este?”

Oamenii se opriră și-și plecară carabinele în lungul coapselor. Un pas rar, greu, amestecat cu altul mai ușor, se apropia.

„Vine Grecu! — zise Savin. Apoi rosti ceva mai tare: Grecule!

— El e!” se auzi un glas întunecat de o răgușală ușoară.

Și deodată eși de după o salcie călărașul, mărunt și bine legat, ducându-și calul de căpăstru.

„Vine și Năstase pe celalalt mal”, zise el, oprindu-se înaintea mea.

— Bine, zisei eu, ce veste?

— Trăiți, domnule sublocotenent, în josul pârăului este o moară părăsită. Am văzut eu, cu ochii mei, și a văzut și Năstase, cum au intrat în ea opt Cercheji.

— De unde veneau?

— Din sat: dela furături, pesemne...”

Sergentul Savin începui a se scărpină în cap:

„Opt! Măi tată Marcule, cum o să-i mai măcinăm:

— Trăiți, domnule sublocotenent, șoptii tainic și frunțașul Pintilie, cu rășnița cea mare!”

Eu tăcui. Aveam ordin să fac o recunoaștere în josul pârăului și să atac, dacă întâlnesc, detașamente mici, pentru a face prizonieri. Dar aici mergea cam greu. Erau opt, aproape cât noi, și în moară nu eră ușor de pătruns, dacă păgânii ar fi prins de veste. Afară de asta, inima, pârdașnica, se zbătea, și *presimțirea* ceea nu-mi dădea pace!

Prin sara din ce în ce mai întunecoasă se auziră iar pași, o piatră se rostogoli în pârău, undele bolborosiră și Năstase, celalalt cercetaș, se arătă negru printre pletele sălcilor.

„A venit Grecu? șoptii el.

— Venit, răspunse cineva.

— Trăiți, domnule sublocotenent, nici nu mișcă. Parcă s'au culcat în moară...”

Trecui pe lângă mine și se așeză în rând cu ceilalți.

Vedeam eu bine că aveam de-a face cu oameni buclucași: ei mai intraseră în foc și prinseseră gust. Afară de asta, după cât îmi spuseseră camarazii, pân-dele și hărțuielele în recunoașteri erau plăcerea lor. Se trezeau ghiordanii, bătându-se ca acasă la ei, și învăr-teau carabina cum ai învărti o ghioagă. Acui tăceau și așteptau porunca mea, — și mă gândeam că ticălosul de Pintilie, frunțașul, s'o fi uitând la mine pieziș, cu un zimbet de batjocură. Ce eram să fac? Afară de asta începui a mă furnică și pe mine un fior iute, o dorință. Mă înălțai deodată pe șea și rostii îndesat:

„Înainte, băeți!”

O șoptă iute tremură ca o bucurie printre flăcăi. Și pornirăm încet prin umbra neagră a sălcilor.

Pe șesuri și'n văi eră o tăcere nemărginită. Numai departe, pe fânețe, o pasăre țipă ascuțit, ca un fierăstrău sub pilă. Și un întunec orb acoperea văzduhul și pământul. Sus, peste clipirile stelelor, treceau grămezi uriașe de nori.

Merserăm o bucată de vreme. Deodată acoperișul ascuțit al morii se zugrăvi pe zarea mohorătă, în făgașul larg al pârăului, — și îndată se șterse.

Intrărăm într'o roată de sălci bătrâne. Iarba foșneă

uscat în mersul cailor; altfel nici un zgomot, desișurile parcă erau împietrite.

„Aici ar fi bine să descălecăm..., șoptii eu.

— Trăiți, domnule sublocotenent, — să descălecăm! răspunse sergentul. Și mai avem de făcut ceva: cu câteva fire de iarbă să ne legăm rotițele pintenilor, să nu simtă nici greerii din moară. Pe urmă tecile le lăsăm aninate la șelile cailor, mergem numai cu penele săbiilor, ca să fim mai sprinteni...

— De bunăseamă!, rostii eu cu pătrundere. Iar în gând îmi ziceam: Mă, al dracului sergent! Eu am învățat atâta ani prin școli și habar n'am de toate pregătirile acestea! — Și, pe când descălecăm și ne pregăteam în cea mai mare tăcere, îmi treceau prin măruntae fulgerări de căldură și frig, îmi venea să mă întind, n'aveam suflet îndeajuns.

Un flăcău rămase cu caii. Noi ceilalți, după ce ne pregătirăm, coborârăm în albia pârăului și începurăm a ne strecură cu luare aminte spre moară.

Și, dintr'odată, după un cot al apei, acoperișul ascuțit se arată iar, foarte aproape de noi. Ne oprirăm. Grecu și Năstase trecură înainte, ca să cerceteze cu deamănuntul împrejurimile. Ceilalți ne așezarăm pe un pat moale și umed de țărână măcinată din malul înalt.

Încet-încet ochii mi se obișnuiră cu întunerecul. Trupul de jos al morii nu-l vedeam, pentru că se amestecă cu malurile pârăului, dar vedeam aproape, înaintea morii, o sticlă întinsă de apă neclintită. Eră vechiul iaz inomolit. Pe margini, câteva pâlcuri de trestii. În fundul apei iarăș acoperișul ascuțit, neclintit, al clădirii pustii. Putreziciunile bălții împrăștia în aerul nopții miazme înțepătoare.

Un fluer străpunse tăcerea, și zborul întortochiat, în fâlfâiri rare al unui lăstun mare de apă, trecu ca un fulger negru pe sticla bălții: cercetașii nostri ajunseseră.

Eu, așteptând și privind cătră moară, mă gândeam. Ce va fi peste câteva clipe? Va bubui carabina și va curge sângele, și parcă nu-mi venea a crede că în liniștea aceea de mormânt se vor putea petrece asemenea lucruri. Ce fac oare păgânii? Au plecat, de nu se simte nimic? Dorm? Poate au dat, în satul de unde veneau, de beatură, și, unor haimanale ca ei, puțin le pasă de poruncile Coranului. Au beut, s'au amestecat și acum horăesc în podul morii. Atunci treaba ar fi ușoară, n'am pierde nici vreme multă, nici oameni.

„Trăiți, domnule sublocotenent!“

Tresării. Eră glasul lui Grecu; nici nu-i simțisem întorcerea. Răspunsei:

„Ce este?“

— Am încunjurat moara, domnule sublocotenent, și n'am dat peste nimic. Ușa e deschisă. Lăptocul e zdrobit, apa se prelinge pe pământ: prin groapa aceea nimeni nu poate intra, nici eși.

— Dar Năstase a venit?

— A venit și el...

— Bun. Înlanțul morii nu se aude nimic?

— Nimic“.

Mă întorsei spre flăcăi. Întunerecul malului eră așa de mare, că nu vedeam pe nici unul. Acū eră acū. O sudoare rece mă înțepă la rădăcina părului. Strigai încet pe Savin. Glasul lui de-abia adi.

„Aici sunt...“

— Ce facem, mă Savin?

— Intrăm în moară...“

Așa-i! mă gândeam eu, are dreptate... Îmi strecurai stânga în toc, trăsei încet revolverul, îl pipăii, îmi așezai și dragonul săbiei la pumnul mânei drepte și mă mișcai spre moară, pășind în vârful picioarelor. Ceilalți veneau după mine. Dar mergeam așa de încet, încât nici eu n'auzeam pașii.

Deodată răsări înainte-mi, drept pe malul bălții, ușa deschisă a morii, ca o intrare neagră de peșteră. În clipa aceea, fiorii cari mă cutreerău stătură, inima începū a bate mai tare, dar nu simțeam absolut nici o frică. Putea să mi se întâmple ori-ce. O tărie ne bună îmi încordă mădulele.

În moară, stăturăm multă vreme neclintiți, cu răsuflările oprite, ascultând prin întunerecul acela orb. Dar nimic, nimic nu se simțea.

Deodată mă pipăii o mână. Cineva mi se aplecă la ureche. Bănuii că e Savin. De-abia pricepui:

„S'au îmbătat... Dorm în pod... ori au plecat...“

Scara podului trebuia să fie în dreptul ușii și 'n mijlocul morii. Pipăind, ne strecurarăm pe scară. La dreapta simțeam pe cineva: eră sergentul, aveam și la stânga un tovarăș, dar nu știam cine-i.

Sus, scara scârțai, un foșnet se auzi înainte. Ca fulgerați de acelaș gând, ne oprisem. Cerchezii erau în pod și dormeau; dar cineva dintre ei trebuia să fie treaz, căci s'a mișcat la pârăitul scării.

Stăteam neclintiți și nici nu suflam. Inima îmi bătea tare, rânduri de ameteți îmi veneau, dar nu-mi eră frică. Drept înaintea mea se deschideau în scândurile podului trei ochiuri rotunde, ca la ori-ce moară. Mă uitam neclintit în zarea lor: așteptam să se ridice, din clipă în clipă, o umbră în dreptul întunerecului slăbit, care pătrundea prin ele.

Dar tăcerea ne învăliu iar, și după un răstimp ridicarăm și cele din urmă două trepte.

Acum auzii bine un mormăit nedeșluit. Nu știam încă de unde a pornit: dinainte, dindărăt, ori de pe laturi?

Eram sub acelaș acoperiș cu niște oameni, cari din clipă în clipă puteau să sară ca niște fiare asupra noastră. Iar noi pândeam ca moartea, și carabinele stăteau gata. Cu toate acestea, în cine să tragi? Eră prostie să începem a face larmă așa cum eram grămădiți, trei sus și ceilalți pe treptele scării. Toți simțisem lucrul acesta și așteptam. Afară de asta, fără de porunca mea, nimeni nu putea face nici o mișcare, iar eu nici gând n'aveam să dau vreo poruncă.

Dar dușmanul, cel ce eră treaz undeva, într'un

colț al podului, simțise, în buimăceala și 'n somnul amorțitor care-l cercă, că o mișcare neobișnuită trece prin tăcerea ruinei. Un glas răgușit, care mi se părură sălbatec și fioros, mormăi câteva vorbe streine. Întrebă ceva. Apoi tăcù. Iar noi așteptam.

Și, dintr'odată, prin deschizăturile rotunde ale podului trecù ceva neobișnuit, o lumină slabă de vis. Și 'n fund, dincolo de deschizături, pe zarea răsăritului, deodată luna își arată printre norii negri o margine, apoi izvorî ca o lucire de spaimă. Trei dungii de lumină slabă se strecurară în pod. Și 'n dungile acelea ca într'un fulger, răsări ceva rotund, negru, un cap omenesc. Și tot în clipa aceea un tunet grozav izbucni. La fulgerarea limbii de foc, podul parcă se întinse în laturi dezvălindu-se, și văzurăm lămurit pe ceilalți șapte Cerchezi întinși pe podele. Iar capul negru parcă pleznise în bucăți ca o ghiulea, — și parcă el detunase așa.

Clădirea se umplù de miros de pulbere.

O clipă tăcerea părură că ne prăbușește iar în noapte, — apoi un răcnet cumplit umplù moara, mă simții abătut la o parte ca o pană, un duruit surd cutremură dușumeaua. — Săbiile sunară ciocnindu-se, auzii trântituri grele, gemete și țipete de spaimă. O limbă de foc și un tunet tresăriră iar în noaptea adâncă și în rumeneala fugară se arătară spinările încordate ale călărășilor și obrazul întunecos al sergentului Savin.

Totul trecù ca o furtună repede. Cineva scăpără, o iască se aprinse. Fața lui Savin se rumeni, pe când buzele se rotunzeau suflând în punctul de foc. Apoi un capăt de luminare se înflăcă și limba de foc începù a ne tremură umbrele pe părății negri de scânduri.

Dușmanii zăceau unul lângă altul, zdrobiți, și, sub ei, sângele care curgea, întindea un covor vișiniu. Unii căscău ochii îngroziți, unii erau lungiți, alții zgâr-ciți, cu genunchii la gură. Numai unul trăia și stă plin de spaimă în roata flăcăilor, clănțănă înfrigurat și, din când în când, fără să privească pe cineva, murmură cuvinte răzlețe în limba lui, parcă se rugă de iertare. Fesul îi căzuse, și capul rotund, mic, stă plecat, așteptând lovitură din urmă; obrazul masliniu, veșted, și ochii vârați sub frunte spuneau o durere așa de adâncă, încât te prindea mila.

Sergentul se uită lung la el, apoi se apropiă și-l bătù cu palma pe umăr. Îi zise tare:

„Nu te teme, mă, că nu-ți facem nimic...”

Cerchezul ridică cu frică ochii, fără să înțeleagă. Frunzașul Pintilie crezù că trebuie să-și schimonosească vorba și să dea din mâni:

„Bre!.. Nu facem nimic la tine... Luăm prizonier!..”

Și-și întinse buzele într'un răs tăcut, plin de încurajare. Prinsul zâmbi și el cu frică.

Dar se făcea târziu, nu mai eră vreme de stat. Vorbii cu glas tare:

„Să mergem!

— Trăiți, domnule sublocotenent, răspuse Savin, să mergem! Atâta ne-a trebuit: un prins. Dela dânsul vom află noi multe...”

Lăsarăm în podul ruinei, pe ceilalți șapte Cerchezi, cari trecuseră mări și veniseră să moară într'un colț singuratec, pe malul unui pârâu, — și eșirăm.

Luna se înălțase, nori treceau pe deasupra ei, umplându-se de lumină vânăta. Iazul scânteia ca o oglindă mare de argint, nici o aburire nu-l încrețea.

După ce ajunserăm în roata de sălci, încălecarăm, iar prinsul fu suit îndărătul unui călăreț. Înainte de a plecă, scosei tabachera, îmi răsucii o țigară, apoi dădui tutunul și tovarășilor mei:

„Na, mă, faceți-vă și voi câte o țigară, că v'ați purtat bine...”

— Trăiți, domnule sublocotenent!”

Sergentul Savin făcù două țigări. Pe una o dădu prizonierului:

„Na și ție! ți-o fi fiind poftă!”

Apoi, după ce prinsul o luă cu sfială, sergentul îi dădu iasca aprinsă, și zise zimbând cătră mine:

„Săracul! ce-o fi gândind el acù!”

Când pornirăm, frunzașul Pintilie șopti:

„Asta-i de cei care taie pe răniți și-i pradă...”

Nimeni nu răspuse. Prizonierul își fumă pe furis țigara, trăgând cu coada ochiului la fața aspră a sergentului Savin.

Pârâu licărea în lumina lunii, caii mergeau liniștiți și oamenii tăceau.

University Library Cluj

AVIAȚIUNE MILITARĂ

SISTEMIZAREA ZBORURILOR DE-ASUPRA REGIUNILOR MUNTOASE

Că ce rol mare are aviațiunea în viitorul *armatelor* și al războaielor, — se vede și din următorul articol apărut în revista „Ilustrațiunea Română” dela București, privitor la felul cum are să fie aranjată aviațiunea militară în România pentru viitor. Iată ce spune:

Vecinii se înarmează, ei fortifică hotarele. Noi să le răspundem fortificându-ne sufletele, aceste forturi care nu se demodează, acest granit pe care nu-l poate tocii timpul nici zădărnici dinamita. Și ca expresiune a acestei forțe abstracte, aproape divine, să ne fortificăm în aerul albastru, colo sus, în Imperiul speranței, ieri, al voinței, mâne. Ei sub pământ, noi pe cărările trăznetului, care lovește!.

Țară continentală până mai deunăzi, avem acum și noi Oceanul nostru. Navigatori moderni, să mergem pe el în descoperirea României prezisă de părinții noștri. Noi ne pregătim în aer, căci calea cerului este drum strămoșesc, bătut și resbătut de sufletul Românismului, purtat pe aripile speranței. Pe el vom întâlni milioane de suflete frățești ce ne vor face escortă triumfală.

Prin zboruri deasupra regiunilor muntoase, înțeleg zboruri ca ori-și-care altele, în interiorul țării, care să aibă de scop: antrenamentul piloților și cu-

noașterea țării pentru ușurarea orientării pe direcțiuni indicate de necesități militare eventuale.

Dificultățile speciale ce întâmpină aviatorul militar care zboară peste regiuni muntoase obligă pe organizatorul militar conștient de o complectă pregătire pentru războiu și scrupulos pentru viața acelora al căror sacrificiu îl va cere într-o zi, ca micșorând caracterul sportiv de temeritate exclusivă a zborurilor deasupra munților, și dând acestor zboruri un caracter serios și rece de antrenament militar metodic, să garanteze cât mai mult reușita celor mai grele întreprinderi ce se pot cere aviatorului militar.

Nu doar că acesta nu este gelos de eroismul cerut de astfel de zboruri, sau că-i este indiferent prestigiul ce ar atrage asupra-i efectuarea lor în condițiile actuale, în cari predomină sălbătăcia pericolului, dar el este înainte de toate patriot și renunță la vanitatea riscurilor de azi pentru a inspira cea mai deplină încredere acelora, ce vor ca aviatorul militar plecat dela București, să ajungă cel puțin deasupra „Omului“ semet, aproape tot atât de sigur, cum zboară dela București la Târgoviște, pentru a aduce omagii stânței osoase, celuiilalt „Om“, în orbitele căreia se reaprind ochii-fulgere, ca să lumineze zborurile aviatorilor noștri, aceste Genii moderne ale victoriei, care vor pluti, ca presimțiri de zile mari, printre craniile de piatră ale munților, care aștept de mult...

Prin zboruri deasupra regiunilor muntoase nu înțeleg demonstrațiuni iredentiste, căci calmul este cea mai demnă expresiune a dreptului celui mai tare. Poezia, fie ea chiar patriotică, mi se pare că implică contemplațiune, inacțiune slăbiciunea relativă, implică dorinți scumpe, într'adevăr, dar cari sunt din punct de vedere practic cu o treaptă mai jos decât voința și cu două mai jos decât putința.

Stat militar pe bază de naționalism, trebuie să facem tot ce ne asigură superioritatea militară asupra oricăruia din eventualii inimi, armându-ne sufletele și brațele: Sufletele prin aspirațiuni și credință întinsă până la fanatism, de afirmare și expansiune a rasei, brațele, luând toate măsurile militare cari să facă orice războiu, câștigat din timp de pace, — rămânând războiului rolul de corolar.

Nu trebuie să ne lăsăm amăgiți de puterea de improvizare a Românului; se cuvine ca la această frumoasă calitate a rasei, să se facă apel numai atunci, când nu mai dispunem de timp, după ce l'am utilizat cu profit; se cuvine să rămână ca un ornament al sufletului neamului nostru, ca un lux sufletesc, iar nu ca singura speranță a zilei de mâne.

În pregătirea zborurilor militare deasupra regiunilor muntoase trebuie, în afară de materialul cel mai bun ca aeroplane, și parcuri transportabile cu cea mai mare ordine și repeziciune să se procedeză în mod judicios în antrenamentul progresiv al piloților, în

amenajarea de platforme de aterisaj prevăzute cu semnale, acolo unde nu există, prin studiul orografiei pe direcțiunile indicate și facerea de hărți speciale pentru aceste zboruri; prin adoptarea parachutului care singurul poate salva pe pilot în zboruri de noapte sau ceață (războiu) deasupra munților. În fine întrebuințând metodă și anumite mijloace practice dictate de rațiunea și puterea de creare a organizatorilor obligați să le ia fără a mai aștepta exemplul străinătății de copiat, prin aceste considerațiuni s'ar ridica zborurile deasupra regiunilor muntoase la rangul de exercițiu militar, supremă probă militară a pilotului gata de războiu. Și este posibil.

Pentru a proceda metodic în ajungerea scopului dorit, ar fi bine să se utilizeze la început munți ale căror creștete se găsesc în interiorul frontierelor politice.

Să luăm, de pildă, munții Paringului, în Vâlcea. Acest masiv, cât și văile ce duc spre el, s'ar potrivi de minune pentru sistematizarea zborurilor militare deasupra regiunilor muntoase. Masivul este destul de înalt, are la nord Valea-Lotrului și este caracterizat printr'un tablou destul de întins. Pe acest platou s'ar putea face o stațiune aeronautică cu instalațiunile ce va indica experiența în acest rol nou al Aviațiunii militare. Văile ce duc în masivul Paringului, s'ar potrivi deasemenea pentru școală de făcut, deoarece sunt mult mai accesibile ca Valea Prahovei, care ar necesita crearea de mult mai multe platforme de aterisaj.

Așa cum văd eu chestiunea, ar urmă ca ofițerii aviatori cari și-au trecut brevetul superior la câmp, să facă pe rând câte o campanie de zboruri pe aceste văi-școală. Experiența ce vor căpăta în aceste zboruri, va servi pentru oricare altă direcțiune, atât ca zboruri propriu zis și observațiune, cât și ca organizare a traieului. Experiența făcută pe aceste direcțiuni și acest masiv muntos, ar servi ca normă pentru o organizare intensivă în diferite alte zone muntoase.

Dacă propun ca acest fel de zboruri să devie sistem, nu este pentru că m'ași îndoi un moment că patriotismul, spiritul de improvizare și aptitudinile recunoscute ale aviatorilor noștri, nu ar fi în stare și altfel să justifice încrederea ce au creat. Cari vor fi însă limitele serviciilor de cari sunt capabili, atunci când vor putea uni în o justă proporțiune improvizarea cu prevederea în organizarea victoriei?

Dar, mai întâi, trecut-am noi oare aviațiunea de câmp, prin progresiunea ce precede în ordine logică aviațiunea de munte? Avem noi totul în aviațiunea de câmp: oameni, material și doctrină în întrebuințarea strategică și tactică a acestei arme? Dacă da, să mulțumim cu recunoștință acelora ce ne-au pus mai presus de ori-care din inimici noștri, și nici de cum mai prejos de datoriile noastre ostășești și de speranțele națiunii.

Aviator.